

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики

«Затверджено»

на засіданні Приймальної комісії
УДУ імені Михайла Драгоманова
протокол №_від « » _____2023 р.
Голова Приймальної комісії
_____ Андрущенко В.П.

«Рекомендовано»

Вченою радою ННІ філософії та освітньої
політики
протокол № _ від « » _____ 2023 р.
Голова Вченої ради
_____ Русаков С.С.

Програма вступного фахового випробування (співбесіди)

з Релігієзнавства

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра
на базі здобутого ступеня бакалавра/
освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста

*спеціальність 031 – Релігієзнавство
освітньо-наукова програма «Релігія та сучасні суспільні процеси»*

Київ - 2023

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

В програмі визначені основні питання теорії, методології та методики загального курсу релігієзнавство як науки і навчальної дисципліни, який спрямований на розширення та поглиблення знань студентів щодо основних положень теорії вивчення релігій, специфіки релігієзнавчих досліджень, та ключових релігійних традицій світу. З цією метою акцентується увага на основних питаннях, що входять до екзаменаційних білетів з релігієзнавства у контексті філософського та релігієзнавчого знання, а також на розроблених критеріях оцінки знань студентів, виявлених під час екзамену. Таким чином, в програмі представлений широкий обсяг матеріалу як в філософському, історичному й культурологічному плані, так і розглядаються особливості релігієзнавчого підходу в дослідженні релігійних явищ; його відмінність від богословського вивчення релігій; структурний поділ релігієзнавства; загальна характеристика його дисциплінарних утворень.

У абітурієнтів мають бути сформовані наступні практичні навички:

- вони повинні оволодіти спеціальною філософською і релігієзнавчою термінологією, категоріально-понятійним апаратом;
- опанувати методику прочитання спеціальної релігієзнавчої, богословської літератури, священних текстів;
- засвоїти вміння вести філософський та міжрелігійний діалог в цілому;
- осягнути потребу в реалізації філософської культури, принципів позаконфесійності та толерантності в процесі професійної діяльності.

При цьому абітурієнти мають знати наступне:

- об'єкт, предмет, методи та наукові завдання релігієзнавства;
- основні положення теорії релігії
- особливості сприйняття та розуміння найбільш репрезентативних релігійних традицій, акцентуючи при цьому на виявленні їх віроповчального, культового та інституціонального компонентів;
- основні історичні етапи та теоретичні рівні розвитку релігієзнавства;
- сучасні тенденції у розвитку світової релігієзнавчої думки;
- основні релігієзнавчі концепції і теорії.

На основі цих знань у абітурієнтів повинні бути сформовані наступні вміння:

- виокремлювати особливості та характерні риси релігієзнавства як науки і навчальної дисципліни;
- дефініювати основні поняття та підходи вивчення релігій;
- осмислювати та розрізняти релігієзнавчу проблематику основних етапів розвитку релігієзнавчої думки;
- аналізувати різні релігійні системи;
- характеризувати першоджерела та провідні праці в тематиці релігієзнавства;

- опанувати знання про основні релігієзнавчі концепції і теорії, проводити між ними розрізнення і зв'язки;

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ

(ТІЛЬКИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ)

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта на питання теоретичного змісту</i>
10-99 бали	Низький	Абітурієнти, які виявили прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, припустилися принципових помилок у виконанні завдань, передбачених програмою. Як правило, оцінка “незадовільно” виставляється слухачам, які не здатні продовжувати навчання або розпочати професійну діяльність по закінченні навчання без додаткових занять за відповідною програмою.
100-139 балів	Задовільний	Абітурієнти, які виявили знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і професійної роботи, здатні виконувати завдання навчальної програми і знайомі з основною літературою, що рекомендована програмою. Як правило, оцінка “задовільно” виставляється слухачам, які допустили незначні огріхи у відповідях при складанні іспиту чи при виконанні екзаменаційних завдань, але мають необхідні знання і спроможні з допомогою викладача виправити допущені помилки. Оцінка «задовільно» виставляється студентам, які за умов ознайомлення із загальними положеннями дисципліни допускають логічні помилки у висвітленні її проблемних аспектів, але при цьому виявляють здатність виправляти допущені помилки за допомогою викладача.
140-169 балів	Достатній	Абітурієнти виявляють повне знання програмного матеріалу, успішно виконують завдання навчальної програми, засвоїли зміст основної рекомендованої літератури. Абітурієнти виявляють систематичний характер знань з теми іспиту, здатен самостійно їх поповнювати та оновлювати в процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності, це абітурієнти які в повному обсязі оволоділи навчальним матеріалом бакалаврату з відповідних програмних блоків, здатні вільно оперувати базовими поняттями та категоріями, здійснювати порівняльну характеристику основних концепцій та методологічних напрямів, але

		при цьому відчувають труднощі в творчому переосмисленні засвоєних знань, синтезуванні повних самостійних висновків та узагальнень.
170-200 балів	Високий	Абітурієнти розуміють взаємозв'язок основних понять теми, їх значення для професії викладача, філософа, релігієзнавця і виявили творчі здібності у використанні програмного матеріалу, демонструють грамотне посилання на джерела та вихід на рівень теоретичних узагальнень та критичного аналізу.

Тривалість підготовки до усної відповіді на фаховому випробуванні може становити 30-40 хвилин, в тому числі у форматі online.

Максимальна кількість набраних балів при фаховому випробуванні та правильних відповідях на всі завдання – 200.

Студентам забороняється заходити до аудиторії, в якій проводиться екзамен (підключатись до відеоконференції під час екзамену в режимі online), після 30 хвилин з початку його проведення. Студентам не дозволяється залишати екзаменаційну аудиторію (відключатись від відеоконференції) протягом перших 30 хвилин іспиту, за винятком, якщо вони завершили всі передбачені іспитом процедури і на цій підставі отримали дозвіл екзаменатора.

Студентам забороняється брати до екзаменаційної аудиторії будь-які книжки, зошити, папери, а також портфелі, сумки, інші речі, в яких ці книжки або папери можуть знаходитися (під час відеоконференції в режимі online повинна бути включена камера і абітурієнта видно). Екзамен в дистанційному форматі обов'язково має відбуватись під запис.

Будь-який студент, який здійснив:

а) спробу занести ці речі до екзаменаційної кімнати або ж скористатися цими матеріалами під час іспиту (користуватись матеріалами з інтернету під час відеоконференції)

б) спробу отримати безпосередньо чи опосередковано допомогу іншого слухача, або допомогти іншому студентові буде позбавлений права складати іспит. На вимогу екзаменатора студент повинен терміново залишити екзаменаційну аудиторію.

Під час проведення іспиту студентам забороняється спілкуватися одним з одним. Всі питання з'ясовуються через екзаменатора.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту (в дистанційному режимі обов'язково з відеозаписом).

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Фахова комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки й колегіально приймає рішення: про «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування», з урахуванням співбесіди з мови (української, російської).

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

4.1. Теоретичні проблеми релігієзнавства і його дисциплін.

Релігієзнавство як автономна дисципліна гуманітарного знання: передумови появи та особливості становлення. Академічна та конфесійна форми функціонування Релігієзнавства: їх порівняльна характеристика. Структурно-дисциплінарний поділ релігієзнавства. Загальна характеристика дисциплінарних утворень релігієзнавства. Проблема сутності релігії та її визначальних рис. Соціокультурні передумови появи релігійних вірувань та уявлень. Теорії походження релігії. Структурні елементи релігії (релігійний комплекс). Розкриття їх змісту. Функціональний аналіз релігії. Проблема релігійності. Соціологічний аналіз релігійності. Класифікація релігій. Огляд різноманітних типологій релігій. Проблемне поле релігійної культурології: релігія і культура. Релігія і наука: від конфронтації до компромісу. Релігія і мистецтво: їх взаємовпливи. Релігійне мистецтво і мистецтво на релігійну тематику. Характерні риси та історичні форми містичних традицій. Вчення про Бога: теїзм, деїзм, пантеїзм. Аналіз доказів буття Бога. Вільнодумство як форма осмислення релігії. Реформація: особливості її розгортання та наслідки. Форми взаємовпливів релігії і суспільства. Процеси сакралізації і секуляризації в світі та Україні. Феноменологія релігійної віри. Релігієзнавство та богослов'я: предмет дослідження та розмежування.

4.2. Питання з історії релігій.

Характерні риси та форми архаїчних вірувань та уявлень. Давньослов'янське язичництво: характерні риси та особливості еволюції. Релігійні традиції давньої Індії: ведична, брахманізм, джайнізм. Особливості віровчення і культу індуїзму. Напрямки та секти в індуїзмі. Конфуціанство: основні положення віровчення і культу. Даосизм філософський і даосизм релігійний. Тлумачення принципу «дао». Буддизм в релігійній історії людства. Особливості ранньобуддійського вчення. Концепція подолання страждання. Основні напрямки та школи в ранньому буддизмі. Різновиди махаяністського буддизму, їх характеристика. Віроповчальні положення іудаїзму. Особливості іудейського культу. Історичні форми становлення іудаїзму. Характеристика напрямків сучасного іудаїзму. Ідейні передумови появи християнства. Становлення християнської доктрини і церкви. Єресі і розколи в історії християнства IV-XI століть. Утвердження християнства в Київській Русі. Особливості православного віровчення і культу. Вселенське православ'я.

Автокефальні та автономні церкви в структурі вселенського православ'я. Українське православ'я: його витoki та особливості історичного розвитку. Поняття *шень* і *камі* в традиції Сінто: порівняльна характеристика.

Організаційна структура римо-католицької церкви. Оцінка понтифікату папи Іоанна Павла II. Причини та наслідки Берестейської унії 1596 року. Зороастризм та його трансформації в релігійній історії людства. Основні віроповчальні принципи протестантизму. Організаційна структура та устрій православної церкви.

4.3. Першоджерела та священні тексти.

Основні джерела вивчення давньослов'янського язичництва. Історія та основні характеристики «Велесової книги». Оригінальні тексти чи підробка? Священні книги китайських традиційних релігій. Їх характеристика. Буддійські священні книги. Палійський канон. Іудейські священні книги: Танах, Талмуд. Християнські першоджерела: канонічні книги та апокрифи. Загальна характеристика Нового Завіту як основного джерела християнського віровчення. Євангельські свідчення про життєдіяльність і пророчу місію Ісуса Христа. Моральні принципи Декалогу і Нагорної проповіді Ісуса Христа. Основні положення християнського віровчення: Нікейський символ віри. Мусульманські першоджерела: Коран, Сунна. Особливості католицького віровчення і культу. Лютеранство і кальвінізм як напрямки реформаційного протестантизму. Реформаційні рухи в Англії: англіканство, методизм, квакерство. Пізні протестантські конфесії: баптизм, адвентизм, п'ятидесятництво. Пізні протестантські конфесії: баптизм, адвентизм, п'ятидесятництво. Іслам: його витoki та особливості утвердження. Сучасний стан релігійності в Україні, основні тенденції розвитку. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», його основний зміст і значення. Основні риси конфуціанства, що наближають його до релігії. Іудейські свята та традиції. Історичні передумови появи протестантизму. Основні положення віровчення та традиції Української Греко-католицької Церкви. Явище новітніх пародійних релігій. Особливості державно-конфесійних відносин в Україні: сучасний стан та перспективи.

5. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

6. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ (СПІВБЕСІДИ)

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Навчально-науковий інститут імені Михайла Драгоманова

Ступень: магістр

Галузь знань: 03 – Гуманітарні науки

Спеціальність: 031 - Релігієзнавство

**Вступне фахове
випробування**

На базі ступеня/ОКР: бакалавр/ спеціаліст

Екзаменаційний білет № 1

1. Структурні елементи релігії (релігійний комплекс). Розкриття їх змісту.
2. Віроповчальні положення іудаїзму. Особливості іудейського культу.
3. Моральні принципи Декалогу і Нагорної проповіді Ісуса Христа.

Затверджено на засіданні Приймальної комісії УДУ імені Михайла Драгоманова

Протокол № від « » 2023 р.

Голова фахової комісії _____ / _____ /
Підпис Прізвище, ім'я, по батькові

7. ПЕРШОДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Corrywright D. Get Set for Religious Studies. / D. Corrywright, P. Morgan Edinburgh University Press, 2006. 202 p.
2. Encyclopedia of religion / Lindsay Jones, editor-in-chief. – 2nd ed. – Tomson Gale, 2005. – 10017 p.
3. Grim B. Religious Persecution in Cross-National Context: Clashing Civilization or Regulated Religious Economies? / B. Grim, R. Fink // American Sociological Review. – 2007. – Vol. 72. – P. 633-658.
4. Hamilton M. The Sociology of Religion. Theoretical and Comparative Perspectives. / M. Hamilton – London and New Yourk: Routledge, 2006. – 238 p.
5. Religious studies: a global view / ed. Gregory D. Alles. – London & New York: Routledge, 2008. – 353 p.
6. Rodrigues H. Introduction to the Study of Religion. / H. Rodrigues, J.S. Harding. Taylor & Francis, 2008. 178 p.
7. Encyclopedia of religion / Lindsay Jones, editor in chief. Second edition.
8. Абу Аля Ал-Маудуді. Принципи ісламу. – Львів: Логос, 1995.
9. Академічне релігієзнавство. Підручник. – К., 2000.
10. Головащенко С. Історія християнства. – К., 1999.
11. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні київ. – Київ: «Освіта», 1992. – 191 с.

13. Гуссерль Е. Криза європейського людства і філософія // Філософська і соціологічна думка. – 1996. – № 7-8. – С.35-68.
14. Еліаде М. Священне і мирське. Міфи, сновидіння і містерії. Мефістофель і андрогін. Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання (пер. Г. Кьорян, В. Сахна). — К.: Основи, 2001. — с. 6-34.
15. Енцикліка Fidei et Ratio Святішого Отця Івана Павла II до єпископів Католицької Церкви про співвідношення віри й розуму. – Київ-Львів, 2000.
16. Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації”. К., 1991.
17. История религии: В 2-х тт.: Учебник / Под общ. ред. И.Н.Яблокова. – М., 2002. – Т.1.
18. Історія релігій в Україні: у 10 т. Т.1. / За ред. проф. Б.Лобовика. – К., 1996.
19. Кислюк К.В., Кучер О.М. Релігієзнавство: Навчальний посібник для студентів вузів. – К., Кондор, 2004
20. Конституція України. К., 1997. Ст. 34, 35.
21. Красников А.Н. Методологические проблемы религиоведения. Учебное пособие // Александр Николаевич Красников. — М.: Академический Проект, 2007 — 239 с.
22. Крисаченко В.С. Українознавство: хрестоматія-посібник. – К., 1996.
23. Лобовик Б.А. Религиозное сознание и его особенности. – К.: Наукова думка, 1986 – 247 с.
24. Лобовик Б.О. Причини виникнення релігійних вірувань. – К.: вид. АН УСРР, 1962 – 56 с.
25. Лобовик Б.О. Релігійні погляди, поклоніння, почуття. – К.: вид. політ літератури України, 1970 – 84 с.
26. Лубський В.І., Козленко В.М., Горбаченко Т.Г. Історія світової релігієзнавчої думки: Хрестоматія. – К., 1999.
27. Мюллер М. «Введение в науку о религии» // Классики мирового религиоведения.–Москва: Канон, 1996.–С. 31-144.
28. Нетрадиційні релігійні та містичні культури України: Навчальний посібник / В.М.Петрик, С.В. Сьомін та ін. За заг. ред. В.В. Остроухова – К., 2003
29. Нові релігійні течії та рухи. – К., 1997.
30. Панченко П. Релігійні конфесії в Україні.
31. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995.
32. Релігієзнавство. Підручник. / За ред. проф. Заковича М.М. – К., 2000.
33. Релігієзнавчий словник. – К., 1996.
34. Релігійні об'єднання на Україні. – К., 1994.
35. Релігія в духовному житті Українського народу. – К., 1993.
36. Саган О. Вселенське православ'я. – К.: Світ знань, 2004.
37. Санніков С.В. Огляд історії християнства: Навчальний посібник – К., Світ знань, 2007
38. Старк Р. Секуляризація – спочивай з миром / Родні Старк // Релігієзнавчі нариси. – 2010. – № 1. – С. 117-147.

39. Українська церква між Сходом і Заходом. – К., 1996
40. Франко І. Сотворення світу. – Київ: Обереги, 2004. – 160 с.
41. Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство – К., Наукова думка, 2007
42. Яроцький П.А. Релігієзнавство. – К.: Кондор, 2004

Укладачі:

Бондаренко В.Д. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри богослов'я та релігієзнавства;

Чорноморець Ю.П. – доктор філософських наук, професор кафедри богослов'я та релігієзнавства;

Висоцька Т.М. – доктор філософії, викладач кафедри богослов'я та релігієзнавства;

Целковський Г.А. – кандидат філософських наук, старший викладач кафедри богослов'я та релігієзнавства.